

STICHTING KRUISEN EN KAPELLEN IN LIMBURG

Swalmerstraat 100 – Postbus 470 – 6040 AL Roermond – Tel.: 0475 - 386888

NIEUWSBRIEF NR. 23

juli 2003

EEN NIEUWE LENTE

Het jaar 2003 levert ons een nieuwe lente, en in dit geval ook een nieuw geluid. U zult het vertrouwde woord van Dr. Godfried Egelie scj in de nieuwsbrief namelijk niet meer aantreffen, vanwege het feit, dat hij vanaf 1 januari van dit jaar onze voorzitter niet meer is. Hij kondigde dat in de vorige nieuwsbrief al aan.

Binnen de stichting is hij uitvoerig bedankt voor zijn inbreng. Het brengt aan de kwaliteiten van deze alom gewaardeerde man eer, als ik dat op deze plek nog eens doe. Tien jaren lang heeft Godfried Egelie de voorzittershamer gehanteerd en onder zijn leiding is de stichting een wezenlijk stuk verder gekomen. Dat hij er de voorkeur aan geeft het wat kalmer aan te doen, valt te respecteren, en dat hij bestuurslid wil blijven, juicht iedereen toe. Ook al is niemand onmisbaar, een goede inbreng komt altijd van pas.

In het afgelopen jaar zijn twee werkers van het eerste uur, zeg maar met een staat van dienst van 30 jaren of meer, teruggetreden.

Het zijn Drs. J. Rouwet uit Sittard en H. van Vloten uit Maastricht. Beiden hebben hun eigen deskundigheid. Rouwet is eminent kenner van de kerkelijke kunst in het bisdom en Van Vloten is in zijn werkzame leven adjunct-directeur van de Culturele Raad Limburg geweest. Beiden zijn jarenlang lid geweest van het dagelijks bestuur. Ook hen wil het zittende bestuur vanaf deze plaats nadrukkelijk nogmaals danken voor hun bijdragen aan het welvaren van de stichting.

Van mijzelf zijn die bijdragen nog beperkt. In april 1998 ben ik als bestuurslid benoemd en met nieuwjaar 2003 ben ik de opvolger van Godfried Egelie, overigens als eerste lekenvoorzitter. Daarnaast is vicaris J. Storcken sma als geestelijk adviseur tot het stichtingsbestuur toegetreden.

U bent mij wellicht al tegengekomen, toen ik samen met onder andere Egelie en secretaris Harrie Knoors in de herfst van 1999 her en der in de provincie tekst en uitleg heb gegeven over de toen nog op handen zijnde Enquête 2000. Dat krijg je ervan, als je zelf een van de geestelijk vaders bent.

In Venray draait al ruim 20 jaar de plaatselijke Stichting Kruisen en Kapellen. Een van de vele in de provincie, maar de enige die werkt met een fors eigen atelier en een organisatievorm, die bewondering oproepen. Dat is maar een stukje mijn persoonlijke verdienste, maar ik heb wel vanaf het eerste uur de mensen om me heen weten te verzamelen en te houden om zo ver te komen.

Het een en ander heeft geleid tot mijn huidige plek in de stichting. Deze nieuwe bezem is niet van plan om schoon te gaan vegen, daar is geen enkele reden toe. Binnen de stichting is veel goeds aanwezig en dat moet zo blijven. De accenten zullen wel wat verschuiven; ik ben geen priester-wetenschapper zoals Godfried Egelie, maar uitgesproken een verenigingsmens. Vanuit die invalshoek zal ik veel punten gaan belichten. De komende tijd wordt u op de openingspagina van de Nieuwsbrief op de hoogte gehouden van activiteiten zoals de voortgang van de enquête, de publicatie en de viering van ons komende gouden jubileum. Wij willen u daar nadrukkelijk bij betrekken.

Deze nieuwsbrief is daarvoor een middel, maar de stichting komt ook naar u toe. U hebt een uitnodiging gehad voor onze contactdag op 26 april in Heerlen. Voor zover u ver weg woont, weet u, dat dat in 2004 of 2005 geen bezwaar hoeft te zijn, want wij trekken door de hele provincie. In Heerlen is op de geslaagde middag door een gezelschap van ongeveer 30 personen geanimeerd van gedachten gewisseld over allerlei aspecten van wat men in de praktijk tegenkomt. Aansluitend heeft men een wandeling gemaakt langs een aantal kruisen en kapellen om kennis te maken met Heerlense uitingen van devotie. Informatief, interessant, stimulerend en voor herhaling vatbaar, in 2004 in Midden Limburg. Wie biedt zich aan als gastheer / medeorganisator? Laat het Harrie Knoors weten!

Koos Swinkels

Mariakapel aan de molen te Linne

De Linnermolen dateert, naar men zegt, van rond 1690 en ze is tot 1944 in bedrijf geweest. De watermolen aan de overkant werd in 1833 gebouwd. Bij de bevrijding van Linne door de Britse militairen is er hevig gevochten langs de vlootbeek, waarbij de watermolen in brand geschoten werd. In 1970 is deze molen omgetoverd van ruine tot woonhuis. Tien jaar later werd de "belt" om de molen afgegraven en veranderd in een ombouw beiderzijds naast de ingang.

Zelf heb ik het voorrecht er nu 18 jaar te wonen, een periode waarin ook veel gebouwd en verbouwd is, met als laatste project de kapel. In het voorjaar 2000 kreeg ik het idee en de behoefte om een kapel te bouwen. Met dit idee ging ik naar mijn vriend Wiel Slabbers, die meteen enthousiast was want ook hij bleek al langer met dezelfde gedachte rond te lopen. Hij bood aan voor de bouw te willen zorgen als ik de materialen zou leveren. Op basis van onze ideeën tekende Wiel Hamers uit Ubachsberg een plan dat door de gemeente werd goedgekeurd.

Wij hebben zoveel mogelijk oude materialen gebruikt, zoals een oude poortje, oude stenen, mergelblokken, Naamse steen en kruispannen. De kapel ligt in de wei naast de molen, op de hoek nabij de brug over de Vlootbeek. Een meidoornhaag houdt het vee op afstand en een trap zorgt voor bereikbaarheid vanaf de Maasbrachterweg. Gezien de locatie en de gevechten in 1944, zijn de Britse veteranen betrokken bij deze kapel; 3 mei 2002 boden zij tijdens een plechtigheid in de wei een Mariabeeld aan uit Engeland afkomstig. Dat beeld staat thans in de kapel. De kapel is voor iedereen dag en nacht toegankelijk.

A. Schilderman

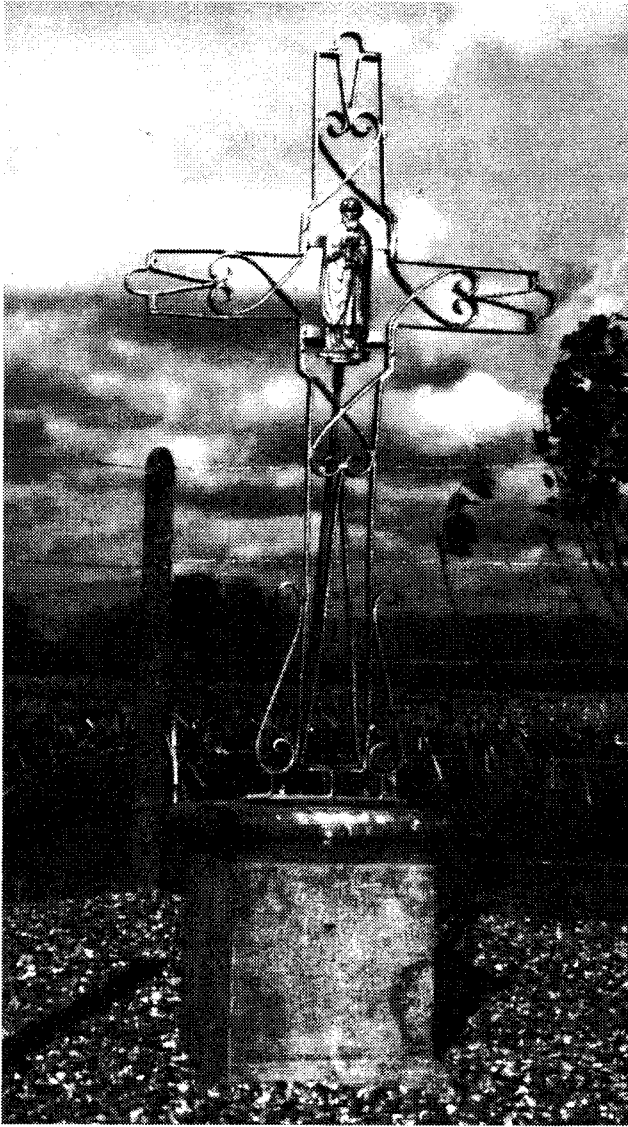
Maaskruisen

Op 392 meter boven de zeespiegel ontspringt de Maas als een nietig stroompje op de noordelijke flank van het Plateau van Langres nabij de plaats Bassigny (1).

Deze regenrivier wordt gekenmerkt door soms zeer lage waterstanden in de zomer en extreem hoge in de winter. De waterafzet kan schommelen tussen 5 m³ per seconde in tijden van aanhoudende droogte en 3000 m³ per seconde in perioden van langdurige regenval. Door het plaatselijk grote verval –tussen Luik en Maastricht 21 meter en tussen Maastricht en Maaseik ruim 17 meter- kan de wateroverlast soms als een overval komen (2).

Voor de kanalisatie van het grootste deel van de Maas op Nederlands grondgebied, betekende dit vaak grote problemen voor de scheepvaart; moeilijke bevaarbaarheid in de zomer en vaak levensgevaarlijke toestanden in de winter. Met name op het traject met het grote verval moest men stroomopwaarts gebruik maken van paardenkracht. Via het lijn- of jaagpad trokken de paarden de schepen tegen de stroom in. M. Gorissen (3) was in zijn jeugd jaren ooggetuige van het niet ongevaarlijke werk. We laten hem zelf aan het woord.

“ Op het einde van de vorige eeuw hebben we de laatste Maasschippers zien verdwijnen. We herinneren ons nog uit onze jeugd met welke spanning en met welke bewondering we hun handelwijze gadesloegen. Wanneer ze stroomopwaarts voeren en ze ter hoogte van het kruis (te Vucht/Maasmechelen -h.k.-) gekomen waren, haakte de lijdrijver zijn paarden af, stak een geldstuk in de offerblok aan het kruis, sprong op een der paarden en met de teugels stevig in de linker- en de zweep in de rechterhand, dreef hij zijn paarden recht de Maas in. Half wadend, half

Maaskruis (te Vucht/Maasmechelen)

zwemmend geraakte man en paarden op de rechteroever. Daar bliezen ze even uit totdat de schipper die hen met zijn pont was nageroeid, hun de lijn weer aanreikte. De paarden werden weer aangehecht en ze trokken zwoegend verder langs Meers, langs de Schuttenkamer op de Proostenweerd van Mechelen naar Elslo. Nog lang keken we met verbaasde ogen het langzaam verdwijnende schip achterna. Dan liepen we naar het kruis om door de reten van de ijzeren offerblok naar de Nederlandse en Duitse munten te turen".

De beschreven werkwijze was alleen toepasbaar in de zomermaanden bij relatief lage waterstanden. In de winter maakte men gebruik van de "aanhang", bestaande uit een pont en een paetschip of vlot, die achter het schip hingen. Op elke plek waar het lijn- of jaagpad van oever veranderde stond destijds zo'n Maaskruis om de schippers de oversteekplaats te wijzen. Met het offeren van een geldstuk wilde men Gods bescherming afsmeken bij de gevaarlijke oversteek en het diende "tot lafenis van de gelovige zielen van het vagevuur", zoals vroeger op het kruis te lezen stond. De opbrengst was voor de pastoor van

Eisden (Belgisch Limburg), die zich hiermee verplichtte tot onderhoud van het kruis en tot het lezen van missen voornamelijk voor hen die in de Maas waren verdronken.

Het Maaskruis van Vucht staat nog steeds op de linker Maasoever als enige in zijn soort in onze contreien. Deze historische plek zou aan waarde winnen als de omgeving van het kruis een aan het landschap aangepaste beplanting zou krijgen.

Pieter Uit den Boogaart en Con Mönlich, Portret van de Maas, Zutphen z.j.

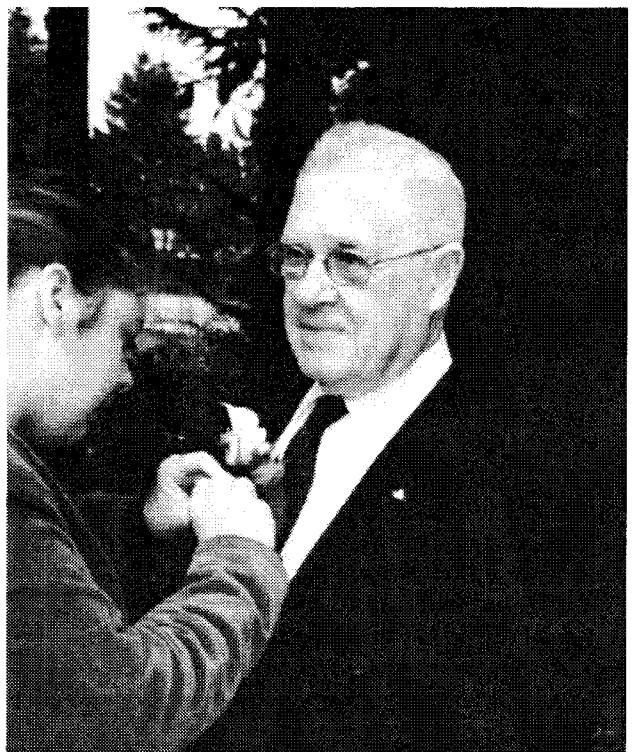
Martin Boonen e.a., Maaseik. Ontstaan en groei van een grensstad, Antwerpen 1994

M. Gorissen, Geschiedenis van het Maasland. Maaskruisen en lijnpad. In: Het Oude Land van Loon. Vol 2, Hasselt 1947, bl. 137 e.v.

Harrie Knoors
secretaris

Schenking A.M.H. Bindels

Te Heerlen overleed op 29 december 2002 de heer A.M.H. Bindels, voorheen woonachtig te Nieuwstadt. Hij was een verwoed verzamelaar van alles wat te maken had met wegkruisen in Limburg. Met zijn lezingen over dit thema trok hij regelmatig de provincie in. Zijn collectie bestaat uit 1500 dia's omvattende ongeveer 1200 verschillende wegkruisen. De aantekeningen over deze kruisen zijn vastgelegd op formulieren; in totaal tien klappers. In zeven A4-ordners heeft hij circa 3000 krantenknipsels over kruisen opgeslagen. Voorts lijsten met kruisbenamingen (toponymen) in Nederlands Limburg en kalenders met kruisafbeeldingen, alsmede boeken over dit thema.

In een aan onze stichting gerichte brief, die hij niet meer heeft kunnen versturen, deelde hij mee, dat hij voornemens was de hele collectie te schenken aan onze stichting. Zijn echtgenote en kinderen hebben naar aanleiding hiervan contact met ons opgenomen met de mededeling dat zij het op prijs zouden stellen als de stichting de schenking van hun echtgenoot en vader zou willen aanvaarden. Met dank en respect voor de heer Bindels heeft de stichting de schenking aanvaard en in het bijzijn van de hele familie Bindels hebben we de verzameling op 18 maart 2003 ten kantore van de stichting in ontvangst genomen.

De voorzitter heeft daarbij de grote waarde van de collectie voor de toekomst duidelijk benadrukt.

Ook bij de lopende Inventarisatie 2000 zal ze van groot nut kunnen zijn.

De collectie zal in het archief van de stichting worden opgeslagen onder de naam "Collectie Bindels" en derhalve als geheel bijeen blijven. In de dossiers van de afzonderlijke plaatsen zal t.z.t. naar de collectie worden verwezen.

Harrie Knoors secretaris

Berichten

- In augustus 2002 verscheen het eerste nummer van de Nieuwsbrief van de Stichting kruisen en kapellen Margraten. Doel: Informatie voor de medewerkers van de stichting. Een initiatief dat navolging verdient. Veel succes!
- Wij ontvingen het Financieel Jaarverslag 2002 van de Stichting tot behoud en beheer van Veldkapellen en Wegkruizen Arcen/Velden.
- De Stichting Kruisen en Kapellen in de gemeente Venray stuurde ons het jaarverslag 2002 toe. Het verslag geeft een goed beeld van de activiteiten in het afgelopen jaar.

Oproep

Ter aanvulling en actualisering van ons archief vragen wij aan eenieder om ons krantenberichten m.b.t. kruisen en kapellen toe te sturen. Wilt u er a.u.b. de naam van de krant en de datum op vermelden. Wij danken u bij voor baat.

In memoriam:

- Te Kerkrade overleed de heer H. van Goor. Voor het behoud en beheer van kruisen en kapellen in Kerkrade e.o. heeft hij zeer veel en goed werk verricht. Altijd was hij present op de regiobijeenkomsten te Klimmen. Wij zijn hem veel dank verschuldigd en zullen hem met respect gedenken.

Wijziging bestuursamenstelling Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg.

Na ruim tien jaar heeft **Dr. Godfried Egelie scj** het voorzitterschap van de stichting neergelegd. Wij zijn hem heel veel dank verschuldigd voor zijn zeer deskundige en aangename leiding van ons bestuur. Gelukkig hoeven we hem niet te missen, want hij blijft bestuurslid. Ook in die functie zullen we nog mogen profiteren van zijn kennis van zaken en wij wensen hem daarbij een aangename tijd toe in een goede gezondheid.

De zeereerwaarde heer **J. Rouwet** heeft na ruim 30 jaar zijn lidmaatschap van het bestuur opgezegd. Wij danken hem voor zijn heel specifieke inbreng in ons bestuur. Komend vanuit de eerste uren van de stichting heeft hij juist de beginidealen altijd bewaakt. Wij danken hem hiervoor en wensen hem alle goeds toe voor de toekomst.

Ook de heer **H. van Vloten** gaat na ruim 32 jaar ons bestuur verlaten. Hij mag wel gezien worden als de redder van de stichting toen in de jaren '60/'70 gedacht werd over opheffing. Hij heeft zich destijds ingezet voor het zoeken naar een oplossing, die erin resulteerde dat men de draad opnieuw en met een fris elan oppakte. Bij zijn aantreden in het bestuur gaf hij te kennen dit voor een beperkte tijd te zullen doen; hoe beperkt beperkt wel kan zijn!! Wij zijn Henri zeer erkentelijk voor zijn initiatieven uit de jaren '70. Heel veel dank en de beste wensen voor de toekomst.

Een nieuw gezicht in het bestuur is vicaris **J.A.E. Storcken S.M.A.** Wij heten hem welkom en wensen hem een vruchtbare tijd toe in ons bestuur. Bestuurslid **Koos Swinkels** werd door de bisschop benoemd tot voorzitter. Proficiat!

De samenstelling van het bestuur is derhalve als volgt:

Voorzitter K. Swinkels Venray;
Secretaris H. Knoors Roermond;
Penningmeester J. Ramakers St. Odiliënberg;
Leden: T. Custers Bunde; G. Egelie Heel;
Mw. V. Hamers Heerlen; J. Holthuis Horst;
J. Meuwissen Echt; R. Sijmons Venlo;
J. Storcken Roermond.

Harrie Knoors secretaris.